

2008/108471 Project Health, Safety and Environment (HSE) in the Work place, Bulgaria
Проект 2008/108471 "Здравословни, безопасни и екологични условия на труд", България

Final International Conference
IMPROVED SOCIAL DIALOGUE ON HSE THROUGH THE COOPERATION
BETWEEN NORWAY AND BULGARIA

Заклучителна международна конференция
ПОДОБРЕН СОЦИАЛЕН ДИАЛОГ ПО БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ
ЧРЕЗ СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ НОРВЕГИЯ И БЪЛГАРИЯ

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА
Д-р Пламен Радославов – зам.председател ФСЗ
Емилия Димитрова - КНСБ

Sofia, 30-31.03.2011

The Project is supported by a grant from Norway through the Norwegian Cooperation Programme for Economic Growth and Sustainable Development in Bulgaria

Проект с финансовата подкрепа на Правителството на Норвегия чрез Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА

- ***Как се отразява сменната и нощна работа на нашето здраве?***
- ***Можем ли да подобрим условията на труд чрез усъвършенстване на организацията на труда?***

The Project is supported by a grant from Norway through the Norwegian Cooperation Programme for Economic Growth and Sustainable Development in Bulgaria

Проект с финансовата подкрепа на Правителството на Норвегия чрез Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА

СЪЩНОСТ НА СМЕННАТА И НОЩНА РАБОТА

- стандартно работно време - 40 часа седмично при пет дневна работна седмица
- нестандартно работно време – сменна и нощна работа, удължено работно време, работа в почивни и празнични дни и др.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА

ДЕФИНИЦИЯ НА СМЕННАТА РАБОТА

- **"Работно време"** е всеки период, през който работникът или служителят е длъжен да изпълнява работата, за която се е уговорил.
- За „нормално” и „стандартно” работно време се приема това, при което: нормалната продължителност на работното време е до 8 часа; Работната седмица е петдневна;
- Нормалната продължителност на седмичното работно време е до 40 часа;
- **"Сменната"** и **"нощната"** работа най-често се описват като работа извън нормалните за деня работни часове. С термина „смяна” се обозначават отрязъците от време, разделени на равни интервали за всеки 24-часов цикъл.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА

НОРМАТИВНА УРЕДБА

- Основните документи, третиращи въпросите на работното време, са:
- Европейската директива 2003/88/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време;
- Конвенция №171/1990 на Международната организация на труда (МОТ) за нощната работа;
- Кодексът на труда на Република България;
- Законът за здравословни и безопасни условия на труд (МТСП, 1997 г.);
- Наредбата за работното време, почивките и отпуските (ПМС № 72 , 1986 г.);
- Наредба №15 за условията, реда и изискванията за разработване и въвеждане на физиологични режими на труд и почивка по време на работа (МТСП, МЗ, 1999 г.).

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА

- **Законът за здравословни и безопасни условия на труд** задължава работодателя да осигури здравословни и безопасни условия на труд на работещите. Това включва организацията на труда и на работното време. От работодателя се изисква да идентифицира опасностите и степента на риска, произтичащ от сменната и нощна работа и да предприеме превантивни действия.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА

- **НАРЕДБА № 15** за условията, реда и изискванията за разработване и въвеждане на физиологични режими на труд и почивка по време на работа.
- **Задължение на работодателя:**
- информира работещите за възможните неблагоприятни последици за здравето и работоспособността от нерационални режими
- обсъжда с КУТ възможностите за въвеждане на физиологични режими на труд и почивка;
- възлага на СТМ да разработят подходящи режими на труд и почивка за съответния вид труд;
- **работодателят осигурява :**
- оценка на работните места за определяне на вида, **тежестта и напрежението** на трудовата дейност, факторите на работната среда и организацията на трудовия процес;
- оценка на риска

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА

Разработването на физиологични режими на труд и почивка при сменна работа се подчинява на следните изисквания:

- определянето на регламентирани почивки през сутрешна смяна става съгласно общите изисквания на Наредбата;
- през вечерните и нощните смени се въвеждат допълнителни почивки, като броят и продължителността им се определят от характера на работата и условията на труд;
- при удължени 12-часови работни смени се въвеждат минимум две регламентирани почивки по време на работа, по 30 минути всяка, в първата и втората половина на работната смяна;

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА РАБОТА

- сменната работа се организира така, че въртенето на смените да е по часовниковата стрелка и да са осигурени два последователни почивни дни, от които поне единият да е събота или неделя;
- сутрешната смяна не може да започва по-рано от 6 ч., а нощната - по-късно от 22 ч., поради необходимостта от достатъчно време за сън и възстановяване;
- нощната работа се организира така, че да не се допускат повече от 4 - 5 последователни нощни смени;
- почивката между две последователни смени не може да бъде по-малка от 12 часа;
- удължени 12-часови работни смени се допускат само когато трудовото натоварване (физическо и нервно-психическо) не е тежко и факторите на работната среда и трудовия процес са в допустимите граници.

*ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕШЕНИЯ ПРИ СМЕННА И НОЩНА
РАБОТА*

**ПРОБЛЕМИ И ПОСЛЕДСТВИЯ ПРИ
РАБОТАТА НА СМЕНИ**

Д-р Пламен Радославов

The Project is supported by a grant from Norway through the Norwegian Cooperation Programme for Economic Growth and Sustainable Development in Bulgaria

Проект с финансовата подкрепа на Правителството на Норвегия чрез Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България

ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ СЪС СМЕННАТА РАБОТА

I. Физиологични проблеми:

- **Нарушения в денонощната ритмика**
- **Намаляване на количеството и влошаване качеството на съня**
- **По-голяма умора**

Това води до:

- **Повишена заболяемост и болестност**
- **Чести отсъствия от работа**

ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ СЪС СМЕННАТА РАБОТА

II. Здравни проблеми:

- **Сърдечно съдови заболявания**
- **Стомашно чревни заболявания**
- **Диабет и метаболитни заболявания**
- **Психологични заболявания**

Тези проблеми водят до:

- **Чести инциденти и трудови злополуки**
- **Текучество на работна сила**

ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ СЪС СМЕННАТА РАБОТА

III. Социални проблеми:

- **Проблеми в семейството**
- **Обедняване на социалните контакти**

Тези проблеми водят до:

- **По-голяма честота на разводите**
- **Изключване от обществени, социални и културни събития**
- **Намаляване кръга от приятели, необходими са повече усилия да се организират посещения на роднини, срещи с приятели, излизане с компании**

Основни насоки за оптимизиране на сменната и нощна работа

I. Препоръки към ръководителите

Да имат ясна, точна и съобразена с нормативните актове и правилата на добрата практика програма за организация на работното време

Да поддържат пълна и точна база данни за графици на сменните режими и реда за тяхната ротация

Да разполагат с компютъризирана система за преизчисляване на работното време

Да прилагат съобразени с нормативите изисквания системи за полагане на извънреден труд и други

Основни насоки за оптимизиране на сменната и нощна работа

II. Препоръки към сменните работници

- **Настоявайте да се организират специални събрания с ръководителите на професионално-съсловните организации и синдикатите в удобно за всички, включително и за сменните работници време.**
- **Осигурете представител на синдиката на разположение през всички смени, особено през нощта.**
- **Изберете някои от сменните работници за синдикални представители. Полезно е сменни работници да станат и синдикални ръководители, така че проблемите на сменната работа да не бъдат забравяни.**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За осигуряване на здраве и безопасност при работа на сменните работници са необходими усилията на всички участници в трудовия процес – работодатели, специалисти по трудова медицина, органи по безопасност на труда, организатори на труда, комитети и групи по условия на труд, синдикати и други, както и на самите сменни работници.

The Project is supported by a grant from Norway through the Norwegian Cooperation Programme for Economic Growth and Sustainable Development in Bulgaria

Проект с финансовата подкрепа на Правителството на Норвегия чрез Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България

Основни права на представителите на КЗТ/КТ

Комитетите и групите по условия на труд работят в тясна връзка със специализираните служби и отдели на предприятието, които имат отношение към създаването и осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд (чл. 31 от ЗЗБЗТ).

Представителите на работещите в комитетите и групите по условия на труд имат право:

- на достъп до наличната информация относно условията на труд, анализите на трудовия травматизъм и професионалната заболяемост, констатациите и предписанията на контролните органи;
- да изискват от работодателя да предприема необходимите мерки и да правят предложения за отстраняване на опасностите или за временно ограничаване на риска за здравето и безопасността;
- да се обръщат към контролните органи, ако преценят, че мерките от работодателя мерки не са достатъчни да гарантират здравето и безопасността на работещите;
- да участват в проверките, извършвани от контролните органи.

Основни задължения на КЗТ/КТ

Какво правят Комитетите и групите по условия на труд КЗТ?

- обсъждат всяко тримесечно цялостната дейност по опазване на здравето и осигуряване на безопасността и на работещите и предлагат мерки за подобряването ѝ;
- обсъждат резултатите от оценката на професионалния риск и анализите на здравното състояние на работещите, докладите на специализираните служби по трудове медицина и други въпроси по осигуряване и опазване на здравето и безопасността на работещите;
- обсъждат планираните промени в технологията, организацията на труда и работните места по отношение на последствията от набора на оборудването, условията на труд и работната среда и предлагат решения за опазване на здравето и осигуряване на безопасността на работещите;
- извършват проверки по спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд;
- следят състоянието на трудовия травматизъм и професионалната заболяемост;
- участват в разработването на програми за информиране и обучение на работещите по проблемите на здравословните и безопасни условия на труд.

Национален център за професионална безопасност и здравеопазване

Министерство на здравеопазването

Министерство на труда и социалната политика

Министерство на регионалното развитие и инфраструктура

Министерство на образованието и науката

Министерство на икономическото развитие и търговията

Проект ЗБОМ108471
"Здравословни, безопасни и оптимални условия на труд", България

The Project is supported by a grant from Norway through the Norwegian Cooperation Programme for Economic Growth and Sustainable Development in Bulgaria

Проект с финансовата подкрепа на Правителството на Норвегия чрез Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България

The Project is supported by a grant from Norway through the Norwegian Cooperation Programme for Economic Growth and Sustainable Development in Bulgaria
Проект с финансовата подкрепа на Правителството на Норвегия чрез Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България

